

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS HADMŰVELETI KÖVETELMÉNYEI ÉS KAPCSOLATA A KATONAI MŰVELETEK TERVEZÉSÉVEL

*Barabás Sándor*¹

Tábornok és Tiszt Urak, Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Konferencia!

Barabás Sándor ezredes vagyok a **Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnökség** Művelési Szabványosítási és Doktrinális Osztály megbízott osztályvezetője.

Elsősorban ismertetem a Befogadó Nemzeti Támogatás hadművelési követelményeit és kapcsolatát a katonai műveletek tervezésével.

Mint ismeretes teljes intenzitással folyik a Magyar Honvédségnél a védelmi képességek felülvizsgálata. A biztonságpolitikai helyzetértékelés következtetései alapján a **Védelmi Felülvizsgálat Irányító Bizottság** a további munka alapjául megfogalmazta a Magyar Honvédség lehetséges feladatait jelölő ambíció szinteket.

A Védelmi Felülvizsgálat Irányító Bizottság által megfogalmazott fő feladatok alapján a katonai tervezők a további munka során a feladatokhoz megfogalmazzák a végrehajtást biztosító képességeket és az azokhoz szükséges szervezeti és egyéb feltételeket.

Mint látható, a Befogadó Nemzeti Támogatás előkelő helyet foglal el ebben a feladatrendszerben.

Feladatrendszer:

1. NATO 5.cikkely szerinti műveletek

- 1.1. Országvédelem
- 1.2. Más tagország megsegítése
- 1.3. Részvétel a szövetség egésze elleni stratégiai támadás elhárításában

¹ Barabás Sándor ezredes, HVK Hadművelési Csoportfőnökség, osztályvezető.

2. Határbiztosítás

3. Befogadó Nemzeti Támogatás

4. Részvétel nemzetközi válságkezelésben. Békeműveletek

4.1. Béketámogató műveletek

4.2. Békefenntartás

4.3. Békekikényszerítés

5. Részvétel nk-i válságkezelésben. Egyéb nk-i műveletek

6. Terrorizmus elleni harc

7. Két és többoldalú nemzetközi kapcsolatok

8. Nemzetközi szerződések ellenőrzése, fegyverzetellenőrzés

9. Humanitárius segítségnyújtás

10. Információszerzés, feldolgozás, védelem

11. Polgári hatóságok támogatása

11.1. Katasztrófavédelem feladataihoz való hozzájárulás

11.2. Tűzszerészeti feladatok

11.3. Kutatás-mentés

11.4. A szükségállapot katonai feladatai

12. Légtérelőőrzés

13. Frekvencia gazdálkodás

14. Protokolláris feladatok

A Befogadó Nemzeti Támogatásnak a mi szempontunkból **két változata** van. Az **egyik változat** az, amikor a műveleti terület a hazánkon kívüli régióban – tehát a hazánk területét nem érintően – kerül kijelölésre és az országhoz olyan távolságra helyezkedik el, amelynek kapcsán feltételezhető, hogy hazánkat valamilyen módon a szövetséges erők igénybe fogják venni.

Ezzel kapcsolatban már vannak tapasztalataink, hisz ismeretes, hogy az IFOR és SFOR feladat során már sor került ilyen jellegű tevékenységre.

A másik változat, amikor a műveleti terület magába foglalja az ország egészét, vagy annak részeit. Ekkor már bonyolultabb a kérdés és ez az a szűk keresztmetszet, amire nekünk a befogadó nemzeti támogatást föl kell építenünk.

A szövetséges erők mozgása alapvetően négy módon történhet – légi, vasúti, közúti, illetve vízi szállítás igénybevételével.

Megítélésünk szerint a Befogadó Nemzeti Támogatás elsősorban kormányzati feladat, azonban ezen belül jelentős feladatok hárulnak a Magyar Honvédségre.

A honvédség erőivel megoldandó feladat, mint:

- a kirakóhelyek közvetlen biztosítása,
- a felvonulási útvonalak, összpontosítási körletek külső határának biztosítása,
- közúti határátlépéstől a forgalomszabályozásban való részvétel,
- a felvonuló erők egészségügyi biztosítása,

- hadifogolytábor működtetése,
- logisztikai elosztó helyek működtetése,
- repülő bázisok működtetése, kapcsolódó légvédelmi feladatokban való részvétel,
- lő- és gyakorlóterek biztosítása.

Figyelembe kell vennünk azt is, hogy hazánkban jelentős *folyó akadályok vannak* és az átkelőhelyek - az állandó hidak - rombolása késleltetheti az erők felvonulását, manővereit, ami miatt felvetődik a szükség átkelőhelyek berendezésének és fenntartásának igénye is.

Ezen kívül az asszimetrikus fenyegetések kezelésére létre kell hoznunk és fent kell tartanunk egy olyan rendszert, amely képes annak a megbízható kezelésére. Többek között létre kell hoznunk és működtetnünk egy olyan *ABV felderítő, riasztó-értesítő és mentesítő* képességet, amely gyakorlatilag nem csak a katonai igényeket, hanem a polgári területen felmerülő igényeket(katasztrófa védelem) is képes kielégíteni.

Mindezek előrebocsátásával előadásomban a továbbiakban a két fő kérdéssel szeretnék kicsit részletesebben foglalkozni.

1. A Befogadó Nemzeti Támogatás hadműveleti követelményei.

2. A Befogadó Nemzeti Támogatás és a katonai műveletek tervezésének kapcsolata.

Az első a követelmények, amelyeket teljesítenünk kell ahhoz, hogy a befogadó nemzeti támogatás, mint olyan, működőképes legyen és biztosítsa mindazon feladatok végrehajtását, amelyre gyakorlatilag létre lett hozva.

Én három olyan kört jelölnék meg, ami érintett ebben a kérdésben. A NATO illetékes parancsnoksága, a küldő országok, illetve mi, vagyis a befogadó ország.

Alapvetően a befogadó országgal kapcsolatos követelményekkel szeretnék foglalkozni, de azért jó tudnunk azt, hogy a NATO-parancsnok, aki az adott műveletet vezeti, jelentős kötelezettségekkel bír, hisz gyakorlatilag ő fogja elkészíteni azt a tervet – akár hadműveleti terv, akár pedig egy vészhelyzetre készített terv – amely alapján azok az induló adatok rendelkezésünkre fognak állni, amelyek alapján nekünk a Befogadó Nemzeti Támogatást fel kell építenünk.

Ezen kívül a felhatalmazott NATO-parancsnok részt vesz azokban a tárgyalásokban, azoknak az egyezményeknek az előkészítésében, amelyre a küldő országok fölhatalmazzák, illetve ha a küldő országok közvetlenül tárgyalnak a befogadó féllel, akkor is vele összhangban kell ezt a tevékenységet végezni.

Komoly követelmény, hogy a műveletben résztvevő országok felajánlásukat megtéve, az igényeiket a befogadó ország felé közvetlenül, vagy a felhatalmazott NATO-parancsnok útján adják meg, mivel azok alapvető információként szolgálnak a befogadó nemzeti támogatás tervezéséhez.

Általános követelmény az előkészítés során a befogadó országgal kapcsolatban, hogy fel kell mérni a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos képességeket, gondoskodni kell az adatok folyamatos, napra készen tartásáról és információt kell biztosítani minden érintett szerv részére, beleértve a NATO illetékes szervezeteit is.

Megítélésünk szerint kormányzati szintű vezetés-irányítás szükséges, szoros együttműködés a nemzeti, polgári és katonai szervek, valamint a NATO és a küldő nemzetek illetékes szervei között.

A befogadó országra – jelen esetben a ránk - hátruló legfontosabb feladatok érdekében próbáltam megfogalmazni azokat a követelményeket, amelyeket alapvetően az előkészítés, a tervezés, a végrehajtás - és én ide sorolnám az elszámolást is – kérdése köré lehet csoportosítani.

Az előkészítés időszakában gyakorlatilag nagyon jelentős feladatokat kell megoldani, amelyekhez olyan követelményeket igyekeztem megfogalmazni - nem csak katonai követelményeket - amelyek a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatait végrehajtó minden résztvevőre vonatkoznak.

Előkészítés:

- Jogi háttér (jogharmonizáció),
 - NATO SOFA (1999.CXVII.törv.)
 - AJP-4.5
- NATO STANAG-ek nemzeti adaptációja
- A vezetés-irányítás és kommunikáció rendszerének kialakítása,

- Szervezeti feltételek biztosítása,
- Teljeskörű adattár a képességekről kidolgozása, átadása a NATO illetékes szervének.

Az első és a legfontosabb a jogi szabályozás, a jogi háttér megteremtése, annak a szabályzó rendszernek a kialakítása, amely alapján gyakorlatilag ezt a feladatot végre lehet hajtani.

Van egy fontos egyezmény – *ez a NATO SOFA egyezmény* – amelyet a Magyar Köztársaság ratifikált és gyakorlatilag már törvényben ki is hirdetett, hisz annak idején ez adta meg a felhatalmazást ahhoz, hogy az **IFOR, SFOR** és egyéb tevékenységek során már végre tudtuk hajtani azokat a feladatokat, illetve biztosítani tudtuk azokat a lehetőségeket, amelyek az átvonuló erők részéről felmerültek.

Nagyon fontos dokumentum a szövetséges összhaderőnemi befogadó nemzeti támogatás doktrínája és eljárási módszerei. Ez az **AJP-4.5-ös** jelzésű NATO szövetségi kiadvány, amelynek a nemzeti adaptálását végre kell hajtanunk ahhoz, hogy közös nyelven tudjunk beszélni a NATO-n belül úgy a NATO-parancsnokkal, mint a küldő nemzetekkel.

Ezt a kiadványt 2001-ben már ratifikáltuk és már épp ideje, hogy a támafelelős a hatályba léptetését, illetve a bevezetésével kapcsolatos előterjesztését, javaslatait megtegye, mert annak előírásait csak utána lehet beépíteni abba a szabályzó rendszerbe, amelyet korábban említettem.

Nagyon fontosnak tartjuk a NATO különböző STANAG-einek az adaptálását is. Ez magába foglalja a műveleti, az anyagi, az adminisztratív STANAG-eket, hisz a küldő országok, amikor meg fogják az igényeiket fogalmazni a befogadó nemzet felé, akkor nagyon gyakran fognak hivatkozni különböző STANAG-ekre, amelyek előírásai szerint kérik a különböző szolgáltatást.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a befogadó nemzeti támogatás vezetési, irányítási és kommunikációs rendszere kialakításának.

Feltétlen szükséges megjegyezni, hogy ez elsősorban nem katonai követelmény, ez az a követelmény, amely komoly feladatot ró minden polgári és katonai szervre, amely részt vesz a nemzeti befogadó támogatásban.

Tehát a szabályzók létrehozásával meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek biztosítják ennek a rendszernek a működtetését. Hori-

zontálisan és vertikálisan létre kell hozni azokat az alrendszereket, ágazati rendszereket, illetve a mögöttük álló szervezeteket, megfogalmazva ezen szervezetek jog- és hatáskörét, amelyek biztosítják a képességeket a rendszer működéséhez, a feladatok végrehajtásához. Arról nem is beszélve, hogy ennek a rendszernek kompatibilisnek kell lenni a NATO hasonló rendszerével, illetve a küldő nemzetek kapcsolódó rendszereivel, szervezeteivel is.

Természetesen azt is tudomásul kell venni, hogy mindennek megvannak a humán és anyagi erőforrás szükségletei, amelyekről megfelelően gondoskodni kell.

Szintén az előkészítés időszakának egy igen fontos követelménye, hogy fel kell mérni – és nem csak a katonai, hanem gyakorlatilag a befogadó nemzeti támogatásban érintett minden szervet érintően - mindazon képességet, kapacitást, amely alapján össze lehet állítani a képesség jegyzékünket, amelyet a NATO-nak át kell, hogy adjunk. Erről már volt a korábbi előadásban is szó. És ezt az adatbázist, amelyet létrehozunk, ezt hozzáférhetőnek kell tenni a rendszeren belül szereplők részére – természetesen megfelelő jogosultságok megfogalmazásával – illetve ezt folyamatosan naprakészen kell, hogy tartsuk.

A következő olyan terület, ahol követelményeket kell megfogalmaznunk – ez a tervezés. Azt tudomásul kell venni, hogy az előkészítés időszakában is vannak bizonyos tervezési feladatok, amelyeket végre kell hajtani. Gondolom ezt sok helyen már meg is tették, mert rendelkezni kell olyan előzetes tervekkel, adatokkal amelyek megteremtik a feltételeit annak, hogy ne a nulláról induljunk, amikor egy konkrét felkérés érkezik.

A tervezés alapját egyrészt prognosztizált igények, vagy adott esetben a konkrétan megfogalmazott igények fogják meghatározni. Részvételünk különböző NATO tervezési tevékenységben előzetes adatokat biztosíthat a nemzeti befogadó nemzeti támogatás konkrét tervezéséhez.

Tervezés:

- A Szövetség hadműveleti (készenléti) terve,
- Általános Egyezmény (GA), vagy Egyetértési Memorandum (MOU) tervezet,
- NATO parancsnok által kezdeményezett tárgyalások, szemrevételezés,

- Kezdeti Szükségleti Jegyzék (SOR) összeállítása,
- GA, vagy MOU aláírása (kormány szinten),
- Technikai Megállapodás (TA) kidolgozása,
- Közös Befogadó Nemzeti Támogatási Terv (JHNS) kidolgozása,
- Közös Végrehajtási Terv (JIP) kidolgozása,
- Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás (JIA) véglegesítése.

Ezek a tervezési mozzanatok amely gyakorlatilag – kezdve a NATO műveleti tervének a megalkotásától – tartalmazza azokat a lépéseket és azokat a tervokmányokat, illetve különböző anyagoknak az összeállítását, ami alapján megszületik az összhaderőnemi végrehajtási megállapodás, amely már konkrétan tartalmazza mindenkinek a feladatát és amely alapján a befogadó nemzeti támogatásnak működni kell.

Követelmény a tervezéshez:

- politikai iránymutatás, amely meghatározza a befogadó nemzeti támogatással szemben a politika által támasztott elvárásokat, korlátozásokat,
- a kiinduló alapadatok beszerzése, ugyanis anélkül nem lehet végrehajtani a tervezést, ha nem tudjuk, hogy milyen erő, honnan-hová, mikor kerül felvonultatásra és a küldő nemzeteknek milyen szolgáltatási, ellátási igényei vannak a befogadó nemzettel kapcsolatban,
- a már korábban említett szabályzóknak az olyan mérvű pontosítása és naprakészen tartása, amely a konkrét, kialakult helyzetre vonatkozik.
- a tervezést végző felkészült állomány(szervezet),
- működőképes vezetési rendszer, amely gyakorlatilag centrális irányítást és differenciált végrehajtást feltételez. Amihez viszont a rendszert eleve úgy kell felépíteni, megtervezni, hogy ez az elv érvényesüljön.
- korrekt együttműködés a NATO illetékes parancsnokságával és a küldő országokkal,
- és nem utolsósorban, a nemzeti érdekeink figyelembevétele.

A *végrehajtásnál* gyakorlatilag három alapvető mozzanatról beszélhetünk. Ezek a felvonulás, a manőverek biztosítása és a kivonás.

A végrehajtás:

- ***Felvonulás:***

- értesítés, riasztás,
- támogató erők felvonultatása,
- a teljes rendszer működő képességének elérése.

- Manőverek biztosítása.

- Kivonás.

A végrehajtásnál kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy azok a végrehajtó szervek, amelyek biztosítják a megfogalmazott igények teljesítését, mobilok legyenek, rendelkezzenek a szükséges manőverező képességgel, hisz bármikor bármilyen külső behatás szükségessé teheti a tervek pontosítását és annak megfelelően a rugalmas reagálást.

A Befogadó Nemzeti Támogatás és a katonai műveletek tervezése kapcsolata:

- Szövetség hadműveleti (készenléti) terve,
- A Befogadó Nemzeti Támogatás Szövetségi tervezése:
 - Kezdeti Szükségleti Jegyzék,
 - GA, vagy MOU,
 - Technikai Megállapodás (TA),
 - Közös Befogadó Nemzeti Támogatási Terv (JHNS),
 - Közös Végrehajtási Terv (JIP) kidolgozása,
 - Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás (JIA).
- Nemzeti tervek
 - Védelmi Terv
 - Befogadó Nemzeti Támogatás Terve
 - Ágazati (szakterületek) tervei
 - Végrehajtás részletes tervei

Ezeknek a tervezési tevékenységeknek egymással szoros összhangba kell történni. Gyakorlatilag, a szövetségi hadművelleti terv biztosítja azokat a kiinduló adatokat, amely alapján lényegében párhuzamosan – egy nagyon kicsi csúszással – a szövetség terveinek kidolgozásával a befogadó nemzet is el tudja kezdeni a saját tervei elkészítését, illetve a már meglévő terveknek a pontosítását.

Ennek viszont az a feltétele, hogy – amit az előkészítés során elmondtam – mindazon szabályzóval és szervezettel rendelkezünk kell, amelyek biztosítják a szövetség tervezési folyamatában való részvételt, a nemzeti tervezést és a végrehajtás irányítását, felügyeletét, koordinálását, illetve az együttműködést az illetékes NATO és résztvevő tagországok szerveivel.

Következtetések:

- Befogadó Nemzeti Támogatás a kollektív védelemhez való hozzájárulás meghatározó formája,
- kormányzati szabályozást igényel,
- mind az érintett polgári szakterületeknek, mind a katonai vezetésnek kiemelt feladatként kell kezelni,
- szoros együttműködést feltételez a nemzeti, a NATO és a küldő országok illetékes szervei között.

Először is a Befogadó Nemzeti Támogatás, a kollektív védelemhez való hozzájárulás meghatározó formája. Mi ezt vállaltuk azzal, hogy a NATO tagjai sorába fölvettek bennünket, tehát ez egy nagyon fontos feladat.

Kormányzati szintű felhatalmazással rendelkező szervezet vezesse az egész tevékenységet, amelynek a jog és a hatásköre biztosítja a minden irányba történő beavatkozást, irányítást, vezetést.

Minden érintett polgári szakterületnek és a katonai vezetésnek is kiemelt feladatként kell kezelni ezt a feladatot. Szoros együttműködést feltételez a résztvevő – a nemzeti, a NATO és a küldő országok - illetékes szervek között.

Befejezésül még annyit szeretnék mondani, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatással kapcsolatban már néhány területen elkezdődött és folyik a munka. ***Amennyiben az elhangzott előadásoknak megfelelően***

megszületnek azok a döntések, elkészülnek azok a szükséges szabályzók, amelyek megteremtik a rendszer működtetésének korrekt feltételeit, akkor ezt a teljes rendszert minél előbb föl kell építeni. Azt követően pedig feltétlen szükségesnek tartom a résztvevők begyakoroltatását, a rendszer működésének tesztelését annak érdekében, hogy egy konkrét feladat kapcsán a felmerülő igények kielégítését végre tudjuk hajtani.

Köszönöm a figyelmet!